

Д. В. ШКРЕБЕЦЬ

Дмитро Васильович Шкребець, кандидат юридичних наук, доцент Київського університету права НАН України

СУД ПРИСЯЖНИХ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Протягом усієї історії створення, формування, функціонування суду присяжних навколо цього інституту існують дискусії як серед вчених-юристів, таких як С. Я. Фурса, О. В. Колісник, О. Нечитайло, О. О. Сидорчук, так і серед громадськості.

Зважаючи на велику кількість обговорень, публікацій, можна констатувати, що розгляд даного питання й досі залишається актуальним, особливо з огляду на останні зміни до чинного законодавства, пов'язані з прийняттям Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року.

Метою даної статті є розгляд становлення й розвитку суду присяжних в історичному контексті та сьогоденні, аналіз проблем і перспектив суду присяжних, здійснення правосуддя виключно судами, принципом одноособового та колегіального розгляду справи, публічності відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК).

Перш ніж перейти безпосередньо до розгляду проблемних питань, варто зазначити, що у світі відомі дві моделі суду присяжних: англо-американська та європейська. Перша модель полягає у тому, що присяжні у нарадчій кімнаті за відсутності судді ухвалюють рішення у справі. Так, у Англії на ранніх етапах (до XVI ст.) члени журі набиралися із близьких сусідів учасників судової справи, по суті вони виступали свідками безпосередньо відомих їм обставин. Починаючи з другої половини XVI ст. присяжні із свідків факту поступово перетворюються на суддів факту. На початку XIX ст. встановлюється практика відводу зі складу журі тих присяжних, які володіли особистою інформацією у справі. Функцією журі стали заслуховування, аналіз, оцінка доказів і ухвалення вердикту щодо фактів¹. Основний текст Конституції США має лише одну норму, присвячену інституту присяжних засідателів у кримінальних справах. Щодо цивільних справ, то про участь присяжних йдеться у сьомій поправці до Конституції («Білль про права», 1791 р.р.). Друга модель полягає в тому, що присяжні досліджують усі матеріали у справі та спільно із суддею ухвалюють рішення щодо неї. Даних присяжних називають ще «шеффенами», що в перекладі з німецької мови означає «член» (суду), «засідатель».

Не буде зайвим згадати, що участь присяжних закріплена на рівні Конституції України.

Так, у ст. 124 Конституції України закріплено: «Народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через народних засідателів і присяжних». У ст. 127 Конституції України вказано: «Правосуддя здійснюють професійні судді та, у визначених законом випадках, народні засідателі і присяжні».

Інститут присяжних має досить давню історію. Запровадження судів присяжних у Російській імперії відбулося із судовою реформою 1864 року. Так, за даними досліджень вченого О. Ф. Кістяківського, після утворення централізованої Московської держави судова влада зосередилася в руках державних суддів, що частково призначалися, а частково обиралась народом. Водночас народ все ще продовжував брати активну участь у здійсненні правосуддя: така участь відбувалася або через старост, кращих людей і цілувальників, або ж шляхом опосередкованого впливу на постанову обвинувального чи виправдувального вироку за допомогою дачі показань на повальному обшуку, який у початковій своїй формі, на думку вченого, мав багато спільного з англійським судом присяжних на початку становлення даного інституту. Однак внаслідок розвитку наказового начала і бюрократичного самовладдя безпосередня участь народу у здійсненні кримінального правосуддя була відмінена³.

Так, О. О. Сидорчук слушно зазначає, що для присяжних засідателів була передбачена матеріальна відповідальність за неявку на сесійні засідання без поважних причин, що стало важливим стимулюючим чинником активності громадян у здійсненні судочинства за Судовими статутами 1864 року. Відповідно до даного статуту розмір штрафу за неявку присяжних на сесійні засідання коливався в межах від 10 до 200 руб. На основі опрацювання інформації протоколів Вінницького окружного суду встановлено, що реальне середнє значення цього штрафу становило 70,4 руб. Порівнюючи його із середньою вартістю нерухомого майна, яким володіли присяжні засідателі Балтського повіту, доходимо висновку, що розмір штрафу становив близько 5 % від вартості їхнього нерухомого майна. Це, очевидно, було достатньо суворим покаранням за неявку присяжних на сесійні засідання без поважних причин⁴.

Правовий статус присяжних визначається розділом III главою 3 Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Відповідно до ст. 63 даного Закону:

«1. Присяжним є особа, яка у випадках, визначених процесуальним законом, та за її згодою вирішує справи у складі суду разом із суддею або залучається до здійснення правосуддя.

2. Присяжні виконують обов'язки, визначені пунктами 1, 2, 4–6 ч. 7 ст. 6 цього Закону».

Як бачимо, у частині першій ст. 63 Закону передбачено вимоги, які пред'являються до присяжних з точки зору організації судочинства. Проте законодавець нікого не зобов'язує ставати присяжним. Так, відповідно до ч. 1 ст. 64: «Для затвердження списку присяжних територіальне управління Державної судової адміністрації України звертається з поданням до відповідних місцевих рад, які формують і затверджують у кількості, зазначеній у поданні, список громадян, які постійно проживають на територіях, на які поширюється юрисдикція відповідного окружного суду, відповідають вимогам ст. 65 цього Закону і дали згоду бути присяжними».

Законодавець визначає порядок і підстави увільнення присяжних від виконання його обов'язків. Крім підстав, визначених у ч. 2 ст. 66 даного Закону, особа може бути звільнена від обов'язків присяжного, якщо вона подала відповідну заяву до початку судового засідання із переліком відповідних підстав. Питання про те, чи є дані підстави поважними, вирішує голова відповідного суду.

Важливим положенням є ч. 6 ст. 67 Закону, в якій сказано, що присяжний зобов'язаний вчасно з'явитися на запрошення суду для участі в судовому засіданні. Неявка без поважних причин у судові засідання вважається неповагою до суду.

Щодо процесуального становища присяжних, то у ст. 63 Закону має місце лише посилання на процесуальний закон, згідно з яким присяжний вирішує справи у складі суду разом із суддею.

У зв'язку з цим та виходячи із загальної класифікації суб'єктів цивільних процесуальних відносин, передбаченої у теорії цивільного процесу, доцільно у главі 3 Розділу I ЦПК передбачити норму, яка б визначала статус присяжного як суб'єкта цивільного процесу, комплекс його процесуальних прав та обов'язків.

Інститут присяжних пов'язаний з поняттям складу суду. Присяжні є частиною складу суду.

Принцип колегіального та одноособового розгляду справи закріплено у ч. 2 ст. 129 Конституції України, згідно з якою судочинство провадиться суддею одноособово, колегією суддів чи судом присяжних. Колегіальність забезпечує можливість ретельного дослідження всіх доказів, правильної та всебічної їх оцінки, ухвалення законного й обґрунтованого рішення у справі⁵.

Дане положення ЦПК також пов'язане з таким принципом права, як здійснення правосуддя виключно судами. Будучи частиною складу суду, присяжні забезпечують участь народу у здійсненні правосуддя.

Проте, як зазначає О. В. Колісник, присяжні не є суддями, хоча на них і покладаються зобов'язання з реалізації завдань та функцій судової влади. Вирішення справи за участю професійного судді і присяжних слід вважати колегіальним складом суду, однак колегію суддів вони не утворюють. Присяжні не мають достатніх правових знань для прийняття важливих судових рішень, тому умовою, за якої присяжних можна прирівнювати до судді, має стати засвоєння ними основ правознавства та цивільного процесу⁶.

Безперечно, участь присяжних у здійсненні судочинства співвідноситься з таким важливим принципом, як рівність сторін перед судом. У свою чергу, реалізація даного принципу лише сприятиме ухваленню судом законного та обґрунтованого рішення у справі.

Участь присяжних у здійсненні судочинства також безпосередньо пов'язана з принципом публічності. Вона свідчить про демократизм цивільного процесу, є гарантією правильного розгляду та вирішення цивільних справ, встановлення судової істини у справі, а також демонструє виховне значення судових рішень⁷.

Правовий статус присяжних визначено у ст. 63 Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Відповідно до цієї статті присяжним є особа, яка у випадках, визначених процесуальним законом, та за її згодою вирішує справи у складі суду разом із суддею або залучається до здійснення правосуддя.

Проте, як правильно зазначає вчений-процесуаліст С. Я. Фурса, після набрання чинності новим ЦПК суд присяжних так і залишився лише декларативною формальністю Конституції України, про нього в Україні практично не згадується, незважаючи на те, що новий ЦПК мав реалізувати положення Основного Закону у повному обсязі⁸.

Очевидною проблемою є проблема фінансування такого інституту, зокрема, мають бути виділені кошти для певних спеціальних комісій, які будуть займатися складанням списку присяжних. До того ж саме складання такого списку буде пов'язане з надзвичайно кропіткою роботою.

Слід зазначити, що багато країн світу відмовилися від такого інституту, як інститут присяжних, через його неефективність, зокрема: Японія, Іспанія, Люксембург, Фінляндія. Щодо США, то Конституції штатів, зокрема Нью-Йорку, Каліфорнії, Коннектикуту, Міннесоти, називають право на участь журі непорушним, у штаті Аляска – таким, що має зберігатися незмінно, а у штатах Вірджинії, Массачусетс – навіть священним⁹.

Варто звернути увагу на те, що у міжнародних актах не існує норм, які б зобов'язували залучати представників народу до здійснення судочинства. Тому запровадження та введення такого інституту в дію є правом держави, а не її обов'язком.

Автору імпонує думка вчених про переваги суду присяжних, які полягають у широкій колегіальності, меншому ризику допущення судової помилки, демократизмі, народності, гласності, посиленні змагальності¹⁰. Крім того, ми погоджуємося з думкою С. Я. Фурси, що при вирішенні питання щодо запровадження суду присяжних слід виробити критерії відбору справ із участю суду присяжних. До них, на думку даного вченого, слід віднести: суму позову, з якої сплачуватиметься судовий збір, що визначатиметься з урахуванням участі у справі суду присяжних, наприклад, у справах, в яких вартість позову сягає більше 1 000 000 грн. Іншим критерієм участі у справах суду присяжних має бути також складність та важливість справи. Наприклад, питання «реприватизації» такого гіганта, як «Криворіжсталь», залежало від волі одного або декількох суддів. Важко уявити собі, під яким моральним тиском опинилися ці судді, якби долю такого спору вирішу-

вали присяжні, то суддя або судді були б звільнені від значної частини морального тиску та відповідальності, хоча б за рахунок того, що її частину було б перекладено на присяжних¹¹.

Наприклад, 10 січня 2013 р. колегія суддів судової палати в цивільних справах Апеляційного суду м. Києва розглянула у відкритому судовому засіданні в м. Києві апеляційну скаргу ОСОБА_3 на рішення Оболонського районного суду м. Києва від 19 липня 2012 р. у справі за позовом Публічного акціонерного товариства «Універсал Банк» до ОСОБА_3. Позивач звернувся до суду з позовом до відповідача про звернення стягнення на предмет іпотеки – квартиру, що знаходиться за адресою: АДРЕСА_1, належну відповідачу на праві власності, шляхом визнання за ПАТ «Універсал Банк» право власності на вказану квартиру в рахунок погашення заборгованості за кредитним договором. Рішенням Оболонського районного суду м. Києва від 19 липня 2012 р. позовні вимоги банку задоволено.

Не погодившись з рішенням суду відповідач подав апеляційну скаргу, в якій просить рішення суду скасувати та ухвалити нове, яким у задоволенні позовних вимог відмовити та розірвати кредитний договір. В апеляційній скарзі посилається на порушення судом норм матеріального та процесуального права. Вислухавши доповідь судді, пояснення осіб, що з'явилися в судовому засіданні, обговоривши доводи апеляційної скарги, обставини справи, колегія суддів доходить такого висновку. Встановлено, що між ПАТ «Універсал банк» та ОСОБА_3 було укладено кредитний договір № 050-2900/756-0841 від 26 грудня 2007 р., відповідно до умов якого останнім отримано кредит в сумі 154000,00 швейцарських франків, строком користування до 10 грудня 2037 р. зі сплатою 9,95 % річних на придбання двокімнатної квартири АДРЕСА_1. 10 березня та 3 квітня 2009 р. і 10 серпня та 18 серпня 2010 р. між цими ж сторонами укладено додаткові угоди до договору кредиту, якими змінювалися розміри відсоткової ставки за користування кредитом. У забезпечення виконання позичальником зобов'язань, взятих на себе за кредитним договором, між позивачем та відповідачем було укладено договір іпотеки від 26 грудня 2007 р., посвідченого приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу ОСОБА_4 та зареєстрованого в реєстрі за № 8313, згідно з яким ОСОБА_3 передав позивачу в іпотеку нерухоме майно, а саме – квартиру АДРЕСА_1, ринкова вартість якої до звіту незалежного суб'єкта оціночної діяльності становила 808 300 грн 00 коп.

Підпунктом 2.1.2. п. 2.1. ч. 2 договору іпотеки сторони погодили, що іпотекодержатель має право у разі порушення іпотекодавцем обов'язків, встановлених цим договором, вимагати дострокового виконання зобов'язань за будь-яким з вищевказаних основного(-их) договору(-ів), що обумовлюють основне зобов'язання, а у разі невиконання іпотекодавцем цієї вимоги – звернути стягнення на предмет іпотеки. За погодженням із іпотекодавцем здійснювати переоцінку предмету іпотеки у зв'язку із змінами кон'юнктури ринку. Частиною 4 договору іпотеки визначено, що звернення стягнення здійснюється іпотекодержателем у випадках та на підставах, передбачених законодавством України, зокрема і у разі порушення будь-якого основного зобов'язання, що забезпечене іпотекою за цим договором, та/або будь-якого зобов'язання іпотекодавця за цим договором. Пунктом 4.2 договору погоджено, що звернення стягнення здійснюється на підставах:

- рішення суду; або
- виконавчого напису нотаріуса; або
- застереження про задоволення вимог іпотекодержателя; або
- за договором між іпотекодавцем та іпотекодержателем про задоволення вимог іпотекодержателя.

Звернення стягнення за рішенням суду та виконавчим написом нотаріуса здійснюється відповідно до Закону України «Про іпотеку» (п. 4.5 договору).

Звернення стягнення по застереженню про задоволення вимог іпотекодержателя здійснюється відповідно до розділу 5 цього Договору іпотеки та відповідно до Закону України «Про іпотеку» (п. 4.6 договору).

Частиною 5 договору сторони погодили можливість звернення стягнення на предмет іпотеки шляхом позасудового врегулювання. Позасудове врегулювання здійснюється відповідно до застереження про звернення вимог іпотекодержателя, що міститься в цьому договорі. Іпотекодержатель самостійно визначає один з наступних способів звернення стягнення на предмет іпотеки:

- передачу іпотекодержателю права власності на предмет іпотеки в рахунок виконання основного зобов'язання у порядку, встановленому Законом України «Про іпотеку»;
- право іпотекодержателя від свого імені продати предмет іпотеки будь-якій особі на підставі договору купівлі-продажу у порядку, встановленому Законом України «Про іпотеку».

Відповідно до ч. 2, 3 ст. 213 ЦПК України законним є рішення, яким суд, виконавши всі вимоги цивільного судочинства, вирішив справу згідно із законом. Обґрунтованим є рішення, ухвалене на основі повно і всебічно з'ясованих обставин, на які сторони посилаються як на підставу своїх вимог і заперечень, підтверджених тими доказами, які були досліджені в судовому засіданні.

Задовольняючи позовні вимоги ПАТ «Універсал банк» суд виходив з того, що ОСОБА_3 взяті на себе зобов'язання належним чином не виконує, а тому у банку на підставі ст. 590 ЦК України та ст.ст. 12, 19 Закону України «Про іпотеку» виникло право на подачу позову про звернення стягнення на предмет іпотеки шляхом визнання за позивачем права власності на квартиру АДРЕСА_1. Проте з таким висновком суду колегія суддів не може погодитися, оскільки він ухвалений з неправильним застосуванням норм матеріального права, що дає підстави вийти за межі доводів апеляційної скарги згідно з ч. 3 ст. 303 ЦПК України.

Відповідно до ст. 37 Закону України «Про іпотеку» передача іпотекодержателю права власності на предмет іпотеки може задовольнити забезпечену іпотекою вимогу шляхом набуття права власності на предмет іпо-

теки. Правовою підставою для реєстрації права власності іпотекодержателя на нерухоме майно, яке є предметом іпотеки, є договір про задоволення вимог іпотекодержателя або відповідне застереження в іпотечному договорі, яке прирівнюється до такого договору за своїми правовими наслідками та передбачає передачу іпотекодержателю права власності на предмет іпотеки в рахунок виконання основного зобов'язання.

Рішення про реєстрацію права власності іпотекодержателя на нерухоме майно, що є предметом іпотеки, може бути оскаржено іпотекодавцем у суді. Іпотекодержатель набуває предмет іпотеки у власність за вартістю, визначеною на момент такого набуття на підставі оцінки предмета іпотеки суб'єктом оціночної діяльності. У разі набуття права власності на предмет іпотеки іпотекодержатель зобов'язаний відшкодувати іпотекодавцю перевищення 90 відсотків вартості предмета іпотеки над розміром забезпечених іпотекою вимог іпотекодержателя.

Як зазначалося вище, сторони погодили можливість звернення стягнення на предмет іпотеки шляхом позасудового врегулювання, яке здійснюється відповідно до застереження про задоволення вимог іпотекодержателя, викладене в ч. 5 договору іпотеки.

Постановою Пленуму Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних та кримінальних справ «Про практику застосування судами законодавства при вирішенні спорів, що виникають із кредитних правовідносин» за № 5 від 30 березня 2012 р. роз'яснено, що у разі, якщо іпотекодержатель не реалізував способів позасудового врегулювання звернення стягнення на предмет іпотеки, зокрема, шляхом укладення договору про задоволення вимог іпотекодержателя, який передбачав би передачу іпотекодержателю права власності на предмет іпотеки у рахунок виконання основного зобов'язання (відповідне застереження в іпотечному договорі прирівнюється до такого договору за своїми правовими наслідками та передбачає передачу іпотекодержателю права власності на предмет іпотеки в рахунок виконання основного зобов'язання), він має право звернутися до суду з позовом про звернення стягнення на предмет іпотеки відповідно до ст. 39 Закону України «Про іпотеку», а не з позовом про визнання права власності на нерухоме майно.

Аналізуючи вищевказані норми закону та з'ясувавши обставини справи, колегія суддів дійшла висновку, що позивач фактично подав позов про визнання права власності на нерухоме майно, не реалізувавши при цьому своє право позасудового врегулювання звернення стягнення на предмет іпотеки, визначене застереженням.

У даному випадку ПАТ «Універсал банк» на захист свого права мав би подати позов відповідно до ст. 39 Закону України «Про іпотеку», яка передбачає спосіб реалізації предмета іпотеки шляхом проведення прилюдних торгів або застосування процедури продажу, встановленої ст. 38 цього Закону, що відповідно надає відповідачу інший обсяг прав, як зокрема і при позасудовому врегулюванні, оскільки рішення про реєстрацію права власності іпотекодержателя на нерухоме майно, що є предметом іпотеки, може бути оскаржено іпотекодавцем у суді (ст. 37 Закону).

Крім того, колегія суддів вважає за необхідне зазначити про те, що позивачем порушено підпункт 2.1.2. пункту 2.1. частини 2 договору іпотеки, оскільки банк здійснив переоцінку предмету іпотеки без погодження з ОСОБА_3.

На підставі викладеного рішення суду не можна визнати законним та обґрунтованим, а тому воно підлягає скасуванню з ухваленням нового про відмову у задоволенні позовних вимог.

Керуючись ст.ст. 304, 307, 309, 313, 314, 316, 319 ЦПК України, колегія суддів вирішила апеляційну скаргу ОСОБА_3 задовольнити. Рішення Оболонського районного суду м. Києва від 19 липня 2012 р. скасувати та ухвалити нове наступного змісту: відмовити в задоволенні позову Публічного акціонерного товариства «Універсал Банк» про звернення стягнення на предмет іпотеки – квартиру, що знаходиться за адресою: АДРЕСА_1 шляхом визнання за ПАТ «Універсал Банк» право власності.

Вважаємо, якщо б в Україні при розгляді цивільних справ щодо заборгованості за кредитними договорами між юридичними і фізичними особами у залі суду були присяжні засідателі, то й рішення суду було б більш об'єктивним і враховувало усі обставини (позитивні чи негативні), за якими виникла ця заборгованість. Участь у справах суду присяжних, на нашу думку, також матиме позитивний вплив на вдосконалення законодавства.

Свого часу видатний юрист О. Ф. Коні висловлював думку про доцільність існування суду присяжних. Він зауважував: «И надо признать, что ни историко-политические возражения Иеринга и Биндинга, ни метафизические выходки Шопенгауэра и техническая критика Крюппи не в состоянии поколебать оснований суда присяжных. И все-таки подавляющим большинством пришлось вынести ему оправдательный приговор, выразив надежду, что этот жизненный, облагораживающий народную нравственность и служащий проводником народного правосознания суд должен укрепиться в нашей жизни, а не отойти в область преданий»¹².

На завершення доцільно згадати також слова відомого вченого О. Ф. Кістяківського, який звертав увагу на необхідність активної участі суспільства в утвердженні принципу незалежності й незмінності суддів: лише в тій державі дані принципи не позбавлені сенсу, де суспільство розвинуто настільки, що воно в змозі пильно слідкувати і робити критичний аналіз суддівської діяльності, обговорювати вироки суддів і виносити сувору і справедливу критику їх помилкам та зловживанням. Присяжні, на думку О. Ф. Кістяківського, більш здатні, ніж судді, вникнути у фактичну сторону справи, оскільки суддя більше звертає увагу на деталі справи, коли він повинен викласти їх присяжним, ніж коли він робить це для самого себе¹³.

Тому слід говорити про те, що суд присяжних необхідний, оскільки він є гарантією доступу українського народу до здійснення судочинства, тому що держава згідно зі ст. 3 Конституції та ст. 5 ЦПК взяла на себе обов'язок забезпечити кожному громадянину право на справедливий судовий розгляд.

Суд присяжних має бути запроваджений у ЦПК, і нині необхідно шукати раціональні шляхи такого запровадження, а не ставити під сумнів доцільність його існування в Україні, оскільки він передбачений Конституцією України¹⁴.

¹ Пучинский В. К. Гражданский процесс зарубежных стран / В. К. Пучинский ; под ред. В. В. Безбаха. – М. : Зерцало, 2007. – С. 175–176.

² Там само. – С. 379.

³ Нечитайло О. Соціально-правова природа інституту присяжних у наукових поглядах професора О. Ф. Кістяківського / О. Нечитайло // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2008. – № 79. – С. 14.

⁴ Сидорчук О. О. Функціонування суду присяжних у Правобережній Україні за Судовими статутами 1864 р. / О. О. Сидорчук // Часопис Київського університету права. – 2010. – № 2. – С. 107.

⁵ Цивільний процес України: академічний курс : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.; за ред. С. Я. Фурси. – К.: Видавець Фурса С. Я.: КНТ, 2009. – С. 76.

⁶ Колісник О. В. Суд як суб'єкт цивільних процесуальних відносин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / О. В. Колісник. – Х., 2008. – С. 11.

⁷ Цивільний процес України: академічний курс : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.; за ред. С. Я. Фурси. – К.: Видавець Фурса С. Я.: КНТ, 2009. – С. 82.

⁸ Фурса С. Я. Цивільний процес: Проблеми та перспективи / С. Я. Фурса, С. В. Щербак, О. І. Євтушенко. – К. : Видавець Фурса С. Я.: КНТ, 2006. – С. 11.

⁹ Пучинский В. К. Гражданский процесс зарубежных стран / В. К. Пучинский ; под ред. В. В. Безбаха. – М. : Зерцало, 2007. – С. 380.

¹⁰ Петрухин И. Л. Правосудие: Время реформ / И. Л. Петрухин. – М., 1991. – С. 178.

¹¹ Фурса С. Я. Інститут присяжних у цивільному процесі та Конституції України / С. Я. Фурса, С. В. Щербак, О. І. Євтушенко. Цивільний процес: Проблеми та перспективи. – К.: Видавець Фурса С. Я.: КНТ, 2006. – С. 15.

¹² Кони А. Ф. Собрание починений / А. Ф. Кони. – М., 1967. – Т. 4. – С. 66–68.

¹³ Нечитайло О. Вказана праця.

¹⁴ Фурса С. Я. Цивільний процес: Проблеми та перспективи / С. Я. Фурса, С. В. Щербак, О. І. Євтушенко. – К. : Видавець Фурса С. Я.: КНТ, 2006. – С. 15.

Резюме

Шкребець Д. В. Суд присяжних у цивільному процесі.

Розглядаються питання участі суду присяжних у цивільному процесі в історичному контексті та сьогоденні. Обґрунтовується необхідність існування інституту суду присяжних як реалізації гарантії доступу українського народу до здійснення судочинства.

Ключові слова: суд, цивільний процес, присяжні.

Резюме

Шкребець Д. В. Суд присяжных в гражданском процессе.

Рассматриваются вопросы участия суда присяжных в гражданском процессе в историческом контексте и на современном этапе. Обосновывается необходимость участия института суда присяжных как реализации гарантии доступа украинского народа к осуществлению правосудия.

Ключевые слова: суд, гражданский процесс, присяжные.

Summary

Shkrebet D. Jury trial in civil procedure.

The research paper concerns the issues of participation a jury trial in civil procedure in historical context and at the present stage. The author substantiates the necessity of establishment of jury trials institution for realization guarantees given to the Ukrainian people access to justice.

Key words: trial, civil procedure, jury trial.